

UDK 27-675-277(497.5)(092)Oberški
Izvorni znanstveni rad
Primljeno 06/08

JANKO OBERŠKI UZ ČETRDESETU OBLJETNICU SMRTI

Adalbert REBIĆ

Kršćanska sadašnjost
Ulica grada Vukovara 271, 10 000 Zagreb
adalbert.rebic@zg.t-com.hr

Sažetak

Janko Oberški bio je profesorom našega Katoličkog bogoslovnog fakulteta od 1937. do 1969. godine. Rođen je 1893. u Strmcu Humskom na samoj granici između Hrvatske i Štajerske. Pučku školu pohađao je u Humu na Sutli, a gimnaziju i Katolički bogoslovni fakultet svršio je u Zagrebu. Uza sav svoj pastoralni i katehetski rad slobodno je vrijeme iskoristio za daljnji studij teologije, te je tako 1921. godine položio doktorat teoloških znanosti na Sveučilištu u Zagrebu. Za temu svoje doktorske radnje izabrao je »Odnos Hrvata prema nepogrješivosti papinoj za Prvoga vatikanskog koncila«. Doktorska mu je radnja bila povodom da se, osim katehetskim radom, bavi i ekumenizmom. Bio je prisutan na mnogim ekumenskim kongresima i simpozijima o kojima je izvješćivao u tisku i na kojima je redovito održavao referate. Studiju Biblije posvetio se svim žarom u zrelijoj dobi. Godine 1935. uputio se s četrdeset i dvije godine starosti na Papinski biblijski institut gdje se tijekom dviju nepotpunih akademskih godina usavršavao u biblijskim znanostima. Krajem 1936. godine završio je studij biblijske specijalizacije i postigao naslov licencijata, odnosno magistra biblijskih znanosti, što je uvjet za profesora biblijskih znanosti na katoličkim teološkim učilištima. Tako osposobljen, Oberški se sada posvetio biblijskim pitanjima i, iznad svega, sveučilišnoj nastavi na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. U teškim danima Drugoga svjetskog rata i neposredno poslije njega Oberški vrši dekanatsku službu (1944. – 1946.; 1948. – 1950.; 1958. – 1960.). On je velikim dijelom pridonio tome da je Katolički bogoslovni fakultet nastavio djelovati u teškim poslijeratnim vremenima. Iza sebe ostavio je mnoge komentare starozavjetnih knjiga koje je ciklostilom objavljivao za svoje studente.

Ključne riječi: Janko Oberški, kateheza u Hrvatskoj, ekumenizam u Hrvatskoj, Katolički bogoslovni fakultet, Biblija u Hrvatskoj.

1. Život

Prof. dr. Janko Oberški rođen je 15. studenoga 1893. u Strmcu Humskome, selu koje se prostire uz samu Sutlu, koja je u vrijeme njegova rođenja bila granica između Hrvatske i Štajerske, između austrijskog i ugarskog dijela Austro-Ugarske Monarhije. Ljudi su u Strmcu živjeli privezani uz komadić svoje zemlje, koju su marljivo obrađivali. Obitelj Oberški bila je nešto imućnija nego drugi seljani oko njih. Posjedovali su oko dvanaest jutara zemlje, nešto uz Sutlu, a nešto po padinama brežuljka koji se izdiže iznad Sutle s kojeg se pogled širi prema Štajerskoj. Ime Jankova oca bilo je Ivan, a majke Alojzija rođena Grahovar. Kasnije su roditelji kupili kuću i nešto zemlje u Humu na Sutli, u središtu naselja koje se tada i službeno zvalo Brod na Sutli i onamo odselili. Orađivali su zemlju koja se prostirala od središta Broda prema tvornici stakla Straža. Zemlju su prodavali, dio po dio, i na njoj su sagrađene obiteljske kuće. Njegov brat Milan, koji je bio zaposlen kao poštar u pošti Rogatec, tu je kuću prodao obitelji Adalberta Turnera koji je kuću srušio i na tom mjestu sagradio novu kuću s trgovinom.

Pučku je školu Janko pohađao u Taborskom od 1901. do 1906. Škola još uvijek postoji i nalazi se kraj župne crkve. U njegovo vrijeme između škole i crkve nije bilo nijedne druge zgrade osim kapelice, posvećene Majci Božjoj Taborskoj kojoj je posvećena i župna crkva. Poslije završenog petog razreda pučke škole roditelji ga poslaše u Zagreb i upisaše ga u Kraljevsku gornjogradsku gimnaziju (1906.) gdje je završio šest razreda gimnazije. Već pri kraju prvog razreda gimnazije Janko se upisao u Nadbiskupski orfanotrofij.¹ Kao pitomac orfanotrofija završio je 7. i 8. razred u Nadbiskupskom liceju (1912. – 1914.), začetku kasnije Nadbiskupske klasične gimnazije u Zagrebu. Ispit zrelosti, odnosno veliku maturu, položio je odličnim uspjehom 1914. na Gornjogradskoj gimnaziji, gdje je pohađao niže razrede gimnazije. Za Prvoga svjetskog rata, od 1914. do 1918., studirao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta Franje Josipa u Zagrebu. Diplomirao je 1918. kada je i zaređen za svećenika Zagrebačke nadbiskupije.

¹ Orfanotrofij je u vrijeme Oberškova školovanja bio crkvena ustanova Zagrebačke nadbiskupije za odgoj svećeničkih kandidata. Zvao se i *konvikt* (od latinskog *convictus*: zajednički život). Danas se takva ustanova zove dječjačkim sjemeništem. Tridesetih godina XX. st. nadbiskup mons. dr. Antun Bauer dao je sagraditi velebnu zgradu na Šalati gdje je smjestio i sjemenište i Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju. Orfanotrofij je obnovljen i u njemu se danas, budući da je vraćen u vlasništvo Zagrebačke nadbiskupije, nalazi Katolički bogoslovni fakultet. Od 1946. do 1991. bio je u vlasništvu grada Zagreba i u njemu se nalazio đački dom. Usp. Janko OBERŠKI, Stogodišnjica nadbiskupskoga konvikta u Zagrebu, u: *Katolički list*, 78 (1927.) 4, 49-50.

Prof. dr. Janko Oberški (1893. – 1969.)

Prva pastoralna iskustva stjecao je u župi Selnici u Međimurju kao duhovni pomoćnik. Obavljao je službu vjeroučitelja u dvije pučke škole, u Selnici i Murskom Središću. Godine 1920. premješten je u Križevce gdje je preuzeo službu katehete na državnoj realnoj gimnaziji, na Državnoj učiteljskoj školi, Nižoj gospodarskoj školi i u pučkim školama, te je tako imao pune ruke posla. Znao je raditi s mladima; učenici su ga voljeli i cijenili. Savjesno se pripremao za sva predavanja, bez obzira radilo se o pučkoj ili srednjoj školi. Bio je marljiv i savjestan. To dokazuje i prva knjiga koju je napisao za svoga djelovanja u Križevcima i u kojoj je prikazao život svetoga Stanislava Kostke, zaštitnika mladeži.²

Uza sav svoj pastoralni i katehetski, odnosno vjeroučiteljski rad, svaki je slobodan trenutak iskoristio za daljnji studij teologije, te je tako 1921. godine položio doktorat teoloških znanosti na Sveučilištu u Zagrebu. Za svoju doktorску radnju izabrao je temu »Odnos Hrvata prema nepogrešivosti papinoj za Prvoga vatikanskog koncila«.³ U radnji je obradio govore biskupa Josipa Jurja Strossmayera na Prvom vatikanskom koncilu u kojima se Strossmayer zalagao protiv proglašenja dogme o papinoj nepogrešivosti. Temu papine nepogrešivosti, odnosno *nezabludivosti* proširio je u svom drugom radu u kojemu je prikazao kako su se u to doba Hrvati odnosili prema tom nauku, koji je 1870. bio proglašen dogmom⁴ koju su svi katolici dužni prihvatiti i ispovijedati.⁵ Tako se već u samim početcima svoga studijskog rada posvetio središnjem pitanju ekuumenizma, koje još i danas zaokuplja kršćane. Oberški je u svome djelu iznad svega vješto i temeljito tumačio Strossmayerove govore o papinoj nezabludivosti, da bi se taj nauk dobro shvatio. Mnogi su naime taj nauk iskrivljivali, te ga tumačili (ili ga neki još uvijek tumače) kao da je papa nepogrešiv u svim svojim činima. Koncilska je definicija tog nauka kao dogme vrlo precizna. Ona

² Janko OBERŠKI, *Život Sv. Stanislava Kostke*, Zagreb, 1927., 300 stranica, koje je napisao za vrijeme svoga katehetskog djelovanja u Križevcima.

³ Svoju je radnju objavio pod naslovom *Hrvati prema nepogrešivosti papinoj na vatikanskom koncilu*, Križevci, 1928., 108 stranica i *Strossmayerovi govori na vatikanskom koncilu, izvorni tekst s hrvatskim prijevodom i bilješkama*, Zagreb, 1929., 128 stranica.

⁴ *Dogma* (grč.: mišljenje, nauk, odluka) vjerska je istina u katolicizmu objavljena u Svetom pismu i predaji, koju kao Bogom objavljenu proglasi crkveno učiteljstvo na čelu s rimskim biskupom kojega nazivamo papom (grč. *papas*: otac), a vjernici ju trebaju ispovijedati. Kršćani uglavnom dogmama priznaju one istine koje su proglašene na prvim crkvenim koncilima, u prvom tisućljeću. Usp. Adalbert REBIĆ (ur.), *Opći religijski leksikon*, Zagreb, 2002.; Adalbert REBIĆ, *Mali religijski leksikon*, Zagreb, 2006.

⁵ Janko OBERŠKI, *Hrvati prema nepogrešivosti papinoj na vatikanskom koncilu*, Križevci, 1928., 108 stranica; Janko OBERŠKI, Hrvati i nepogrešivost papina prigodom vatikanskog sabora, u: *Bogoslovska smotra*, 10 (1919.) 2, 90-106; Slovenci prema papinoj nepogrešivosti za vatikanskoga sabora 1869./70., u: *Bogoslovska smotra*, 12 (1924.), 30-49.144-159.312-341.

znači da je papa proglašujući neku vjersku istinu, utemeljenu u Svetom pismu i u predaji, *nezabludiv* pod uvjetom da je savjesno ispitao nastanak i povijest dotične vjerske istine i da se savjetovao s biskupima i vjernicima čitavoga katoličkog svijeta. Strossmayer je smatrao da bi proglašenje tog nauka dogmom više štetilo nego koristilo jedinstvu kršćana za koje se on zalagao svim svojim silama. Taj se strah vrlo brzo pokazao opravdanim. Nije Strossmayer bio prvi koji je bio tako oprezan prema nauku nezabludivosti. Bili su to već i drugi teolozi u povijesti Crkve (koncilijaristi i ultramontanisti). Evo, tako se Oberški uhvatio u koštac s jednom vjerskom istinom, koja je u ono doba doista bila u žiži rasprava.

Dvije godine nakon što je postigao doktorat teoloških znanosti Oberški je 1923. premješten u Zagreb gdje je nastavio svoj katehetski rad i to na Državnoj drugoj ženskoj realnoj gimnaziji, pa potom 1927. na Državnoj drugoj muškoj gimnaziji. Ostaje katehetom sve do 1934. godine, kada odlazi na specijalizaciju u Rim. Sva je svoja katehetska izlaganja marljivo zapisivao. Svoje je kateheze obradio i objavio kao udžbenik pod naslovom *Osnovi katoličke vjere*.⁶ Šest izdanja te knjige dokazuju njezinu vrijednost. Oberški je važnu ulogu imao u katehezi tadašnjeg Zagreba i kao predsjednik Katehetskog društva u Zagrebu od 1925. do 1935. godine. U to se vrijeme zalagao za izradu vjeronaučnih udžbenika i nastojao oko unaprjeđivanja metodike katekizama.

Obavljajući svoju katehetsku službu posvećivao se i drugim zadacima: predavao je pomoćne biblijske znanosti na Bogoslovnome fakultetu Kraljevskog univerziteta u Zagrebu i ujedno aktivno sudjelovao u javnom kulturnom životu.

Na vrhuncu svoga znanstvenoga rada odlučio se posve posvetiti proučavanju Biblije. Nastavničko ga je vijeće Bogoslovnoga fakulteta Kraljevskog univerziteta u Zagrebu pozvalo da se specijalizira na području biblijskih znanosti na Papinskom biblijskom institutu u Rimu. U tu je svrhu od Ministarstva prosvjete u Beogradu dobio dopust u akademskoj 1934./1935. godini za usavršavanje u struci. S četrdeset i dvije godine starosti Oberški je krenuo u Rim, gdje je, dvadesetak godina stariji od svojih kolega, studirao na Papinskom biblijskom institutu. Upisao se odmah u drugi semestar, te je na kraju godine uspio položiti ispite i prvoga i drugoga semestra. Ponovnim dopuštenjem Ministarstva produžuje studij 1935./1936. te upisuje drugu godinu na istom

⁶ Janko OBERŠKI, *Osnovi katoličke vjere. Priručnik za vjeronauk u višim razredima srednjih škola*, Zagreb, ¹1931., ²1935., ³1938. i ⁴1941., te još dva izdanja kasnije, 183 stranice. Neki su njegovi katehetski tekstovi ostali u rukopisu, neobjavljeni, npr. *Povijest katoličke objave* i drugi spisi. Došla su najprije teška ratna vremena pa potom *olovna* vremena, kada katolički pisci nisu mogli objavljivati svoja djela.

institutu, na kojemu 1936. godine završava studij biblijske specijalizacije i postiže naslov licencijata, odnosno magistra biblijskih znanosti, što je uvjet za profesora biblijskih znanosti na katoličkim teološkim fakultetima. Tako osposobljen, Oberški se sada posvetio biblijskim pitanjima i, iznad svega, sveučilišnoj nastavi na Katoličkom bogoslovnom fakultetu.

Za temu svog magistarskog rada na Papinskom biblijskom institutu izabrao je pitanje biblijskih izvora u konačnom sastavljanju Svetoga pisma Starog zavjeta.⁷ Nakon postignutog akademskog naslova magistra biblijskih znanosti prikupio je pretežno svojim radom sredstva za znanstvena putovanja po Bliiskom istoku, po zemljama koje su važne za biblijsku arheologiju, za bolje razumijevanje Biblije. Proputovao je Palestinu, Egipat, Siriju, Libanon i susjedne zemlje. Marljivo je skupljao radove do kojih je mogao doći na tim putovanjima. Ti su mu radovi poslije u znatnoj mjeri koristili u nastavnom radu na Katoličkom bogoslovnom fakultetu.

Oberški je, dakle, sazrijevao u hodu. Sam se dokazivao svojim radom. Nije imao nikakvih tutora, promicatelja ili mentora. Njegov je najbolji mentor bio njegov znanstveni i nastavnički rad. U njemu su i njegovu radu pretpostavljeni i odgovorni u Crkvi prepoznali čovjeka u kojega valja ulagati.

Godine 1937. Katolički bogoslovni fakultet zapošljava ga kao suradnika pri Katedri Svetoga pisma Staroga zavjeta, pri kojoj je već ranije, tamo od 1928. godine, surađivao kao honorarni nastavnik za pomoćne biblijske predmete, poglavito jezike: hebrejski, sirski, aramejski i arapski. Za svaki je od tih predmeta napisao gramatiku.⁸ Na Fakultetu će djelovati sve do svoje smrti, do 1969. godine.

Oberški je rođen na granici triju jezika: hrvatskoga, njemačkoga i slovenskoga. U njegovo je vrijeme Rogatec bio napučen stanovništvom koje se služilo pretežno njemačkim jezikom.⁹ Ljudi su s ove i s one strane Sutle govorili više

⁷ Točan je naslov njegova magistarskoga rada »Num Gen 15 componitur e duobus fontibus (J et E)?«, što znači »Je li Post 15 sastavljen iz dva izvora, jahvističkoga (J) i elohističkoga (E)?«.

⁸ Janko OBERŠKI, *Hebrejska gramatika*; Janko OBERŠKI, *Sirsko-aramejska gramatika*; Janko OBERŠKI, *Arapska gramatika*. Sve tri knjige objavilo je među svojim udžbenicima za studente Sveučilište u Zagrebu 1948. godine.

⁹ Rogatec (njem. Markt Rohitsch), tada trgovište u Donjoj Štajerskoj, imao je početkom XX. st. 775 stanovnika; od toga su 592 stanovnika bili Nijemci, odnosno govornici njemačkoga jezika. Usp. Karl W. GAWALOWSKI, *Steiermark. Hand- und Reisebuch*, Graz, 1914., 442-443. Usp. i djelo: RAZNI AUTORI, *Rogatec s kraji Dobovec, Donačka gora, Stojno selo*, objavljeno o 700. obljetnici trgoviških prava Rogatca (1283. – 1983.), Rogatec, 1985. Ovo djelo, iz nacionalnih i političkih razloga, u odnosu na nacionalnu ili jezičnu strukturu stanovništva Rogatca ima nešto drukčije podatke.

ili manje, bolje ili lošije sva tri jezika.¹⁰ Tako je Oberški već od djetinjstva učio i govorio njemački koji je kasnije usavršio. Svoju je rodbinu imao raspršenu po Austriji i Njemačkoj i s njom je kontaktirao na njemačkom jeziku. Neke njegove rođake u Beču i Grazu imao sam prilike i ja upoznati i posjećivati ih. Oberški je, uz svoj materinski hrvatski jezik, govorio njemački, slovenski, talijanski i latinski, a dobro se služio francuskim, češkim, poljskim, bugarskim i ruskim jezikom. Posjedovao je i pasivno poznavanje drevnih jezika: biblijskog grčkog, hebrejskog, aramejskog, sirskeg i arapskog. Tako se on mogao služiti djelima napisanima na svjetskim jezicima.

Na Fakultetu je postupno napredovao. Godine 1937. imenovan je privatnim docentom pri Katedri Svetoga pisma Staroga zavjeta, a već 1941. redovitim sveučilišnim profesorom. U vrijeme Drugoga svjetskog rata 1944. preuzima službu dekana koju obnaša do 1946., te ponovno od 1948. do 1950. i od 1958. do 1960. U vrijeme rata i poslije izvanredno je mnogo pridonio tomu da je Katolički bogoslovni fakultet mogao redovito raditi i opstati u najburnije vrijeme komunističke revolucije 1945. godine i poslije toga. Svojom mirnoćom, poštenjem, političkim razumom i humanim zauzimanjem za svoje kolege profesore učinio je prilike na Fakultetu snošljivijima i humanijima. Istina, imao je protivnike kojima nije ostajao dužan. Kad je zatrebalo, svoju je mirnoću zamijenio nemirom, zabrinutošću, strogošću i oštrinom riječi i pera.

Od 1940. do 1946. bio je predsjednikom Hrvatske bogoslovne akademije. Godine 1946. komunističke su vlasti zabranile njezino djelovanje. Komunističke su vlasti zatirale sve što je bilo hrvatsko i katoličko. Godine 1949. Oberški je bio imenovan kanonikom Prvostolnog kaptola zagrebačkoga i dobio kuriju na Kaptolu 7 u kojoj je živio sve do svoje smrti 2. ožujka 1969. godine.¹¹

¹⁰ To potvrđujem i ja osobno koji sam svoje djetinjstvo proveo za vrijeme rata i poslije nje, te slušao ljude u Rogatcu i u Humu na Sutli, u mojem neposrednom susjedstvu, kako govore slovenskim, hrvatskim i štajerskim (njemačkim) jezikom. Dakako, govorili su sva ta tri jezika u dijalektu i to u onom opsegu u kojem su mogli govoriti kao radnici Tvornice stakla Straža, željeznice u Rogatcu i drugih pretežno uslužnih poduzeća. Uostalom, sav naš sutlanski dijalekt kojim govorimo mi oko Tvornice Straža i trgovišta Rogatca bio je prožet i njemačkim i slovenskim i hrvatskim jezikom. To je bila jedna umjetna govorna mješavina, koja je dobrim dijelom već nestala. Šteta za nas koji smo kao djeca izgovarali i na tom dijalektu izražavali svoje prve želje i osjećaje.

¹¹ Oberški se zalagao da se ja posvetim studiju Svetoga pisma. Mnogo je doprinio tomu da su me poglavari, na čelu s tadašnjim nadbiskupom mons. Franjom Šeperom, poslali na studij filozofije i teologije u Rim, gdje sam bio pitomac Papinskog zavoda »Germanicum et Hungaricum«. Oberški je pratio moj studij od prvih godina do kraja. Kada sam se 1968. godine vratio iz Rima, odmah mi je povjerio predavanja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu (Hebrejski jezik, Egzegezu povijesnih knjiga Staroga zavjeta i Biblijsku arheologiju). Krajem veljače, točno 22. veljače, trebao sam obraniti svoju doktorsku disertaciju na Teološkom fakultetu Papinskog sveučilišta Gregoriana u Rimu. Došao je

2. Djelo Janka Oberškoga

Janko Oberški djelovao je na raznim javnim kulturnim i vjerskim područjima javnoga života Hrvatske sredinom prošloga stoljeća, od 1920. do 1968. godine.

2.1. Katehizacija

Njegovo prvo područje rada bila je katehizacija u pučkim, odnosno osnovnim i srednjim školama i gimnazijama u Selnici, Križevcima i Zagrebu. Kao predsjednik Katehetskog društva u Zagrebu od 1925. do 1935. godine zauzimao se za socijalni materijalni položaj kateheta u Karađorđevoj Jugoslaviji, u kojoj su se javljale nove ideološke struje, novi pokreti, lijevo orijentirani koji su nadahnucé nalazili u komunističkom Sovjetskom Savezu i desno usmjereni koji su podržavali fašistički pokret u Italiji i nacistički u Njemačkoj. Promatrao je kako se tijekom toga vremena hrvatsko društvo brzo raslojava, balkanizira i udaljuje od europskih ideala. Zalagao se za izradu vjeronaučnih udžbenika, pa je tomu i sam djelom *Osnovi katoličke vjere* dao svoj obol. Nastojao je oko jedinstvenosti tekstova objavljenih u katekizmima,¹² oko metodičke izgradnje katekizama. Isticao je važnost pastoralnog rada s mladima u gradovima,¹³ borio se za opstojnost vjerske obuke u školama s tadašnjim vlastima zbog štednje državnog proračuna, sudjelovao u radu na novim školskim zakonima glede vjeronaučne nastave, ukazivao na katehetske probleme u Hrvatskoj, pisao protiv onih koji su dizali svoj glas protiv vjerskog odgoja u školama, imao je aktivnu ulogu u stvaranju novoga školskoga zakona u odnosu na vjersko-ćudoredni odgoj u školi i mnogih drugih pitanja.¹⁴

---

iz Zagreba prisustvovati mojoj obrani, to jest polaganju doktorata teoloških znanosti. Međutim, zbog bolesti jednoga od članova povjerenstva dan obrane bio je pomaknut na 2. ožujka, što profesor Oberški nije mogao čekati jer se loše osjećao. Otputovao je u Zagreb i umro istog dana kada sam ja u Rimu obranio doktorsku radnju. Te je večeri čuo na Radiju Vatikan da sam obranio radnju i iste je noći umro: »Sad otpuštaš slugu svojega, Gospodaru, po riječi svojoj, u miru! Ta vidješe oči moje spasenje tvoje!« (Lk 2, 29-30). Vratio sam se u Zagreb i preuzeo predavanja zajedno s kolegom prof. Celestinom Tomićem. Svome prethodniku na Katedri Svetoga pisma Staroga zavjeta Janku Oberško-mu dugujem veliku zahvalnost.

¹² Usp. Janko OBERŠKI, Pazimo na jedinstvenost teksta u katekizmima, u: *Katolički list*, 69 (1918.) 5, 53-55.

¹³ Janko OBERŠKI, Pastoralni rad za gradsku omladinu, u: *Katolički list*, 76 (1925.) 16, 189-191.

¹⁴ Dalje ne navodim mjesta u *Katoličkom listu* gdje je o navedenim pitanjima Oberški pisao zbog naravi ovoga rada, a i da ne umaram čitatelje. Oni koji žele listati stranice *Katoličkog lista* ili *Bogoslovske smotre* i drugih časopisa i čitati Oberškove članke posegnut će za njima u nekoj velikoj knjižnici.

Oberški je organizirao katehetske tečajeve za svećenike na kojima ih je upućivao u nove metode katehizacije u školama i ukazivao im na ozbiljnost novih prilika. Mnogo je putovao po Europi, po katehetskim kongresima na kojima je držao predavanja o katehetskim prilikama u Jugoslaviji, novostvorenoj državi poslije raspada Austro-Ugarske Monarhije. Zauzimao se za novu izradu vjeronaučnih udžbenika i drugih katehetskih pomagala. Ukazivao je na ozbiljnost radničkog pitanja i na manjak vjeronaučne nastave u obrtničkim školama. Mladim je radnicima posvećivao mnogo svoga vremena. Godine 1929., osjetivši potrebu za pastoralnim radom među radnicima u inozemstvu, zamolio je nadbiskupa Antuna Bauera da mu dopusti otputovati u Belgiju, u biskupiju Liège, posjetiti naše radnike, propovijedati im na hrvatskome jeziku, ispovijedati ih i slaviti euharistiju. Prvi je od naših svećenika shvatio da s našim radnicima u inozemstvo treba ići i svećenik. Iz Belgije piše Biskupskoj konferenciji neka pošalje stalne pastoralne djelatnike koji će djelovati među hrvatskim katoličkim radnicima. Na Oberškovo posredovanje nadbiskup Bauer zamolio je franjevačkog provincijala u Ljubljani da pošalje jednoga franjevca u Belgiju.

Iz ovoga vidimo kako je pisanje Janka Oberškoga aktualno i za naše vrijeme. On je u mnogome predosjetio pitanja koja će Crkvi postavljati suvremeno društvo.

2.2. Biskup Strossmayer – protivnik proglašenja dogme o papinoj nepogrješivosti

Strossmayerovo zalaganje za neproglašenje dogme o papinoj nepogrješivosti obradio je Oberški u svojoj doktorskoj disertaciji na temu »Odnos Hrvata prema nepogrješivosti papinoj za Prvog vatikanskog koncila«. ¹⁵ Oberški opisuje kako je došlo do proglašenja dogme i što ona zapravo znači; dogma papine nepogrješivosti zapravo je logičan zaključak koji slijedi iz papina primata. ¹⁶ Prikazao je držanje svih hrvatskih biskupa prema tom pitanju, a osobito držanje đakovačkog biskupa Strossmayera, koji je bio protiv proglašenja te dogme. Njega su podržavali Iveković i Posilović, a žestoko su mu se protivili Stadler i Žerjavić. I hrvatska je javnost tada bila velikim dijelom na strani biskupa Strossmayera zbog velikog ugleda što ga je imao za gospodarstvo i kulturu

¹⁵ Svoju je doktorsku disertaciju preveo na hrvatski jezik i objavio pod naslovom *Strossmayerovi govori na vatikanskom koncilu, izvorni tekst s hrvatskim prijevodom i bilješkama*, Zagreb, 1929., 128 stranica.

¹⁶ *Primat* (lat. *primatus*: prvenstvo), prvenstvo rimskog biskupa pred svim drugim biskupima i njegova puna, vrhovna, redovna i neposredna vlast (jurisdikcija) nad cijelom Crkvom. Definirana je na Firentinskom koncilu (1439.), svečano potvrđena na Prvome vatikanskom koncilu 1870. godine.

hrvatskog naroda. Opisujući osobe i njihova stajališta Oberški je bio vrlo taktičan, oprezan i obziran prema prilikama i osobama. Isticao kako za pravu prosudbu tih pitanja treba imati na umu prilike onoga vremena. Upozorio je na to da se Strossmayera često na nepravedan način dovodi u borbu protiv papine nepogrješivosti. Isticao je da treba Strossmayerove govore čitati i analizirati pa tek onda stvoriti pravedan sud o njemu i o drugima oko njega. Upozorio je na činjenicu da su već u vrijeme Prvoga vatikanskog koncila kolali krivotvoreni Strossmayerovi govori, što su ih krivotvorili biskupi tradicionalisti, koji su se iracionalno odnosili prema Strossmayeru i drugim protivnicima dogme o papinoj nepogrješivosti. Oberški je preveo i objavio Strossmayerove govore na Prvome vatikanskom koncilu da svakome omogući uvid u njegovu misao i htjenje. Čitajući izvorne i nepatvorene Strossmayerove govore svatko će se uvjeriti da Strossmayer nije bio onakav kakvim su ga htjeli prikazati liberali i pobornici pokreta za osnivanje tzv. narodne Crkve ili pokreta »Weg von Rom« (»Proć od Rima!«).

2.3. Ekumenizam – jedinstvo kršćana

Uz katehizaciju Oberški se posebno bavio pitanjem ekumenizma,¹⁷ pokretom za jedinstvo kršćana. Na to ga je potaknulo njegovo istraživanje Strossmayerovih govora na Prvome vatikanskom koncilu i nova država, stvorena poslije raspada Austro-Ugarske Monarhije, u kojoj su se Hrvati katolici odjednom našli kao manjina uz većinsko pravoslavno stanovništvo. Da bi mogao raditi i zalagati se za jedinstvo kršćana, smatrao je da mora najprije dobro upoznati kršćanske Crkve koje još nisu sjedinjene s Rimom.

Kao mladi svećenik odlazi za ljetnih školskih praznika u Lavov¹⁸ i tu proučava povijest zbližavanja Istočne i Zapadne crkve.¹⁹ Htio je na licu mjesta vidjeti kako žive lavovski kršćani, sjedinjeni s Rimom, i kakav im je odnos

¹⁷ *Ekumenizam* (grč. *oikoumene*: naseljena zemlja, svijet), u kršćanstvu nastojanje oko pomirenja, suradnje, zbližavanja i jedinstva kršćanskih Crkava. U ekumenizmu se naglašava ravnopravan dijalog među kršćanskim zajednicama i konfesijama, ono što je u pojedinim Crkvama zajedničko i ide za potvrdom duhovnoga i moralnoga poslanja Kristove Crkve. Oberški je mnogo pisao o ekumenizmu: Atos i crkveno jedinstvo, u: *Bogoslovska smotra*, 17 (1929.), 142-151; Povijest velehradskog samostana, u: *Bogoslovska smotra*, 28 (1940.), 229-233; Katolički pokret i ćirilometodska ideja, u: *Bogoslovska smotra*, 14 (1926.), 542-551 i mnogi drugi članci u *Katoličkom listu* i u *Bogoslovsjoj smotri*.

¹⁸ *Lavov* (ukr. L'vov, njem. Lemberg), grad u zapadnoj Ukrajini, nekad glavni grad Galicije, austrougarske krunske pokrajine. Tu žive pretežno kršćani istočnoga obreda, sjedinjeni s Rimom, katolici, u nas poznati kao »grkokatolici«.

¹⁹ Utiske s toga puta opisao je u članku: Vjerski odnosi Poljaka i Ukrajinaca. Dojmovi s putovanja po Poljskoj, u: *Katolički list*, 75 (1924.), 2, 14-16.

prema pravoslavnim kršćanima, nesjedinjenim s Rimom. Oberški se strastveno zanimao za slavenske narode, i za one koji su sjedinjeni s Rimom, katolike, i za one koji su još uvijek odijeljeni od Rima, pravoslavne. Volio je ići u žižu zbivanja, među ljude i u dotične krajeve, kako bi osobno upoznao poteškoće i pokušao u Kristovu duhu ponuditi način ponašanja i eventualna rješenja. Nije se zadovoljio čitanjem knjiga znajući da su pisci često osobni, subjektivni i nekritični u takvim pitanjima.

Godine 1924. postao je tajnikom »Apostolata sv. Ćirila i Metoda« i na toj dužnosti ostao skoro trideset godina. U toj se ulozi susretao s mnogim osobama zaslužnima za ekumenizam. U ekumenskim raspravama zastupao je tadašnji nauk Crkve, koji je prvenstveno išao za sjedinjenjem svih kršćana s rimskim biskupom kao jedinim zakonitim Kristovim zamjenikom na zemlji. U pitanjima ekumenizma bio je, u stanovitoj mjeri, apologetski usmjeren, kao što su u to doba bili pretežno svi rimokatolici. Katolička je crkva prihvatila osnovna načela ekumenizma i odrekla se unijačenja protestantskih i pravoslavnih kršćana tek nakon Drugoga vatikanskog koncila dekretom *Unitatis redintegratio*.²⁰ Međutim, Oberški je znao strpljivo slušati izlaganja i druge strane, bilo izlaganja i kritike pravoslavaca bilo protestanata.

Oberški sudjeluje na međunarodnim kongresima za sjedinjenje kršćana u Velehradu u Češkoj 1924., 1936. i 1948. godine.²¹ Godine 1925. sudjeluje na Ekumenskom kongresu za proučavanje istočnog bogoslovlja u Ljubljani.²² Godine 1926. posjećuje Svetu goru Atos, danas autonomnu monašku republiku na najistočnijem dijelu poluotoka Halkidike u Grčkoj, te izbliza upoznaje monaški život, njihov molitveni i kontemplativni život.²³ Posjetio je sve samostane na Atosu, njih dvadesetak. U svojim je člancima podrobno prikazao monaški život, molitvu, liturgijski život, post, odijeljenost od svijeta. Kod većine monaha naišao je – piše on – na nedostatno poznavanje vjerskih istina, razne praznovjerne čine i na silnu mržnju protiv svega što je katoličko. Posjećivao je

²⁰ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Unitatis redintegratio. Dekret o ekumenizmu* (21. XI. 1964.), u: *Dokumenti*, Zagreb, 72008., 231-263.

²¹ U Velehradu su se povremeno održavali tzv. *velehradski kongresi*, međunarodni kongresi za ujedinjenje kršćanskih Crkava od 1907. do 1948. Organizirao ih je Apostolat sv. Ćirila i Metoda.

²² Janko OBERŠKI, Kongres za proučavanje istočnog bogoslovlja, Ljubljana od 12. do 16. srpnja 1925., u: *Katolički list*, 76 (1925) 29, 367-369.

²³ O tome je pisao u teološkom časopisu *Bogoslovska smotra*: Sveta gora Atos, u: *Bogoslovska smotra*, 15 (1927.), 492-494; Atonski manastiri, u: *Bogoslovska smotra*, 16 (1928.), 20-32; Atonsko monaštvo, u: *Bogoslovska smotra*, 16 (1928.), 145-152; Monaški život i naučni rad na Atosu, u: *Bogoslovska smotra*, 16 (1928.), 313-323.431-439; Atos i crkveno jedinstvo, u: *Bogoslovska smotra*, 17(1929.), 142-151.

knjižnice u kojima su se u velikom neredu nalazili vrlo dragocjeni drevni spisi. Prema njemu, to je monaštvo »suha grana, odsječena od životnog stabla« koje stoga sve više vene, suši se i trune. Međutim, i takvo monaštvo ima za pravoslavne veliko značenje: oni vjerno čuvaju tradiciju, norme crkvene discipline i monaškog življenja. Misli da bi i danas Atos mogao imati odlučnu ulogu u obnovi crkvenog jedinstva između Istoka i Zapada. No u tom pogledu, smatra Oberški, morao bi Atos nastojati stvoriti temelje vjerske i teološke izobrazbe, odreći se tradicionalne mržnje prema zapadnom katolicizmu i obnoviti monaški vjerski, moralni i asketski život.

2.4. Oberški na drugim međunarodnim kongresima i simpozijima

Na međunarodnim je kongresima i simpozijima Oberški redovito držao predavanja, a o njihovu radu izvješćivao svoje studente, profesore i ostale zainteresirane kulturne djelatnike. O svakome je kongresu pisao bilo u *Katoličkom listu* bilo u *Bogoslovske smotri* ili u nekom drugom glasilu. Htio je svoja saznanja i iskustva prenijeti na što veći broj ljudi oko sebe u svojoj domovini. Kao čovjek s granice imao je dobre odnose sa slovenskim teolozima i ekumenskim djelatnicima, osobito je prijateljevao i zajednički radio sa slovenskim teologom i ekumenskim djelatnikom Franom Grivecom (1878. – 1963.).

Kao znanstveni djelatnik sudjelovao je i na mnogim drugim međunarodnim kongresima i simpozijima: 1923. na etnološko-religijskom kongresu u St. Gabrielu kraj Beča, na teološkim kongresima u Münchenu, Breslau (danas Wrocław), Leipzigu, Krakovu ... Godine 1930. bio je na Trećem kongresu slavenskih katoličkih akademičara i na bizantološkome kongresu u Ateni.²⁴ Oberški je bio svestrano naobražen i zanimao se za razna pitanja s područja vjerskog, duhovnog, teološkog i kulturnog života.

2.5. *Katolički list*, *Bogoslovska smotra* i *Hrvatska enciklopedija*

Od 1924. godine bio je suradnikom *Katoličkog lista*,²⁵ a od 1935. do 1937 obavljao je službu glavnog urednika. Ispočetka je pomagao profesoru Stjepanu Bakšiću, koji je tada bio glavni urednik tjednika *Katolički list*. Tjednik se odlikovao trijeznom, teološki dobro obrađenim, ali i borbenim temama protiv

²⁴ O tom je kongresu pisao u *Katoličkome listu*, 81 (1930.) 31, 385-387, i br. 45, 568-571.

²⁵ *Katolički list* bio je tjednik koji je utemeljila i izdavala Zagrebačka nadbiskupija. Izlazio je od 1849. do 1945. kada su ga ukinule komunističke vlasti. Njegovim duhovnim nasljednikom mogao bi se dijelom smatrati današnji tjednik *Glas koncila*.

tadašnjih komunističkih, krajnje lijevih i desnih stremljenja. Oberški je bio umjeren, miran, staložen i povučen čovjek. Njegova su djela, članci i knjige bili odraz njegova vjerničkog i etičkog značaja. Zato su ga svi, pa i njegovi protivnici, visoko cijenili.

Na stranicama *Katoličkog lista* objavljivao je članke, od 1918. pa dalje, u kojima je obrađivao teme kao što su jedinstvo kršćana, rad Katoličke crkve za obnovu crkvenog jedinstva, papa kao pokretač mira i jedinstva među kršćanima u svijetu, opasnosti od slobodnoga zidarstva, sveta braća Ćiril i Metod, biskup Strossmayer i Prvi vatikanski koncil, pitanje hrvatskih starokatolika. Osvrnuo se na uskrсну poslanicu srpskog pravoslavnog patrijarha i upućivao na opasnosti koje iz nje proizlaze za katoličke vjernike u Jugoslaviji.²⁶ U svojim je napisima ukazivao na čudoredna zla svoga vremena, na opasnosti novovjekih ideoloških pokreta, na krivotvorenja Strossmayerovih govora na Prvom vatikanskom koncilu, na opasnost od slobodnog zidarstva, na starokatolike, na sustavan boj protiv vjerskog odgoja u školama ... Komentirao je društvene događaje između dva svjetska rata oštrinom uma i riječi. Nisu ostali pošteđeni ni slobodni zidari ni starokatolici ni srpski pamfletičari, a ni njegovi protivnici unutar Katoličke crkve u Hrvatskoj.

U mnogim je napisima izvješćivao o kongresima, simpozijima i radnim sastancima na kojima je aktivno sudjelovao u domovini i izvan nje u svijetu. Prikazivao je osobe važne za povijest Crkve onoga vremena prilikom nekog njihova jubileja ili smrti: A. Bauer, nadbiskup zagrebački; S. Radić; nuncij Pellegrinetti; Janko Šimrak, grkokatolički teolog i kasniji episkop grkokatolički (umro nakon mučenja u komunističkom zatvoru); biskup Josip Marčelić; profesor Franjo Ričko; don Frane Bulić i mnogi drugi.

U *Katoličkom listu* objavio je oko 140 dužih ili kraćih, pretežito publicističkih, članaka.

Svoje brojne znanstvene i stručne radove i recenzije objavljivao je i u stručnom teološkom časopisu *Bogoslovska smotra*. Osvrnuo se na mnoge znamenitije ljude svoga vremena bilo onda kad su slavili neki svoj jubilej bilo onda kad su objavili neko svoje djelo ili onda kad su napustili ovaj svijet: J. Jelenić, Fran Grivec, Vjekoslav Noršić, Janko Šimrak, Miroslav Vanino, Ferdo Heffler, Ljudevit Ivančan, Vjekoslav Wagner, Franz Zorell, Andrej Snoj, Matija Slavič, Antun Sović ... Mnogima je ocijenio njihova djela u vrlo pedantnim recenzijama: u *Bogoslovskoj smotri* objavio je oko šezdeset recenzija.

²⁶ Janko OBERŠKI, Osvrt na uskrсну poslanicu srpskog pravoslavnog patrijarha, u: *Katolički list*, 82 (1931.) 16, 197-199.

2.6. Oberški i novi prijevod Biblije na hrvatski jezik

Oberški je prijateljevao i surađivao s profesorom Antunom Sovićem (1881. – 1941.), teologom, bibličarom i prevoditeljem Svetoga pisma na hrvatski jezik. Njegov je prijevod ostao neobjavljen iz jezičnih razloga. Sović je prije svoje smrti profesoru Oberškomu povjerio svoj prijevod i zamolio ga da ga doradi i objavi. Oberški je prihvatio tu Sovićevu posljednju želju s najvećim poštovanjem, ali mu ratne i poratne prilike nisu dopustile da se preda tom velikom poslu i da objavi popravljeni Sovićev prijevod. Sović je umro 9. rujna 1941. godine. Oberški je u *Bogoslovskoj smotri*²⁷ napisao u spomen na pokojnoga Antuna Sovića vrlo dirljiv nekrolog pohvalivši Sovićeve izvanredne zasluge za prijevod Svetoga pisma na hrvatski jezik i za razvoj bibličistike u hrvatskoj teološkoj književnosti.

Kad se 1967. godine u izdavačkoj kući Stvarnost rodila ideja da se Biblija prevede na hrvatski jezik, Oberški se uključio u taj posao. Dao je Sovićev prijevod na raspolaganje prevoditeljima i uključio se u taj posao; radio je na prijevodu knjige proroka Izaije. Zbog poodmakle dobi nije se mogao više i jače angažirati. U tom je pogledu odlučnu ulogu imao prof. Bonaventura Duda koji je taj pothvat kao glavni urednik, zajedno s akademikom Jurom Kaštelanom, i ostvario, te tako 1968. godine dobismo izvrstan prijevod Biblije na hrvatski jezik, koji je odmah poslije toga otkupila Kršćanska sadašnjost, koja ga objavljuje u raznim knjižnim oblicima sve do danas. To je do danas najbolji prijevod Biblije na hrvatski jezik. Na neki je način i u tom pothvatu Oberški imao svoj udio. Premda za svoga života nije mogao ostvariti želju svoga prethodnika Sovića, imao je sreću vidjeti da je ipak taj Sovićev prijevod ušao kao kamen temeljac u novi prijevod Biblije, nazvane »Zagrebačkom Biblijom«.

2.7. Oberškov biblijski rad

Među znanstvenim i stručnim člancima spomenimo kratki komentar enciklike *Divino afflante Spiritu* pape Pija XII. godine 1943.,²⁸ kojom je papa Pio XII. dao veliku slobodu katoličkim tumačima Biblije u pogledu uporabe stručnih metoda tumačenja biblijskih tekstova priznavši tako važnost suvremenih metoda tumačenja Biblije koje su katolički teolozi tradicionalisti (fundamentalisti) osporavali smatrajući ih protestantskima. O odnosu papinske enciklike *Humani*

²⁷ Janko OBERŠKI, † Dr. Antun Sović, u: *Bogoslovska smotra*, 29 (1941.), 362-368.

²⁸ Janko OBERŠKI, *Divino afflante Spiritu*, u: *Bogoslovska smotra*, 32 (1944.), 186-190.

generis i Biblije pisao je u *Bogoslovskoj smotri* gdje je zauzeo kritički stav prema teoriji evolucije.²⁹

Oberški je među prvima u nas zapazio važnost kumranskih otkrića za tekstualnu kritiku Svetoga pisma Staroga zavjeta i o tome stručno pisao u teološkom časopisu *Bogoslovska smotra*.³⁰ U Kumranu, na zapadnoj obali Mrtvoga mora, nedaleko od Jerihona, pronađeno je jedno od najznačajnijih arheoloških nalazišta u Palestini 1947. godine. Tu je otkrivena nastamba s grobištima i okolnim špiljama u kojima je nađeno oko 40 tisuća fragmenata 800-850 rukopisa koje su pisali Eseni između 164. pr. Kr. i 68. po. Kr. Kumranski rukopisi pretežno su biblijski spisi. Eseni su, naime, prepisivali pojedine biblijske knjige, kao svitke, prodavali ih i od toga živjeli.

Oberški je zamijetio važnost i ostalih arheoloških otkrića na Bliskom istoku, te pisao o Bibliji u svjetlu arheoloških otkrića,³¹ o tragovima prethistorijskog čovjeka u Palestini.³² Posebnu je pozornost poklanjao arheološkom nalazu u Raš eš-Šamri (na istočnoj obali Sredozemnoga mora, Sirija).³³ Tu su 1929. godine francuski arheolozi pronašli ostatke drevnoga grada Ugarita, iz 15. – 14. st. pr. Kr. s dva arhiva, jednim u hramu i drugim u kraljevskoj palači. Brojne pločice, ispisane klinastim pismom i ugaritskim jezikom, vrlo bliskim hebrejskom jeziku, imaju izvanredno veliko značenje u proučavanju hebrejskog jezika i Biblije. Iz ovih brojnih pločica danas znatno bolje poznajemo svijet u kojem je živio biblijski čovjek iz Isusova vremena i jezik kojim se on služio.

Poznata je i rado čitana njegova *Biblijska povijest Staroga i Novoga zavjeta*³⁴ koju je objavio poslije Drugoga svjetskog rata, u vrijeme kada je vjerska literatura bila strogo zabranjivana. Tom je knjigom pomogao vjernicima, koji u ono vrijeme nisu imali mogućnosti nabaviti cjelovito Sveto pismo na hrvatskome jeziku, upoznati sadržaj Biblije. Od velike je pomoći ta knjiga bila katehetama u njihovu katehetskom radu. U knjizi je zapravo prepričan sadržaj Biblije.

²⁹ Janko OBERŠKI, Sveto Pismo o stvaranju čovjeka i enciklika pape Pija XII »*Humani generis*«, u: *Bogoslovska smotra*, 33 (1963.) 2, 24-32.

³⁰ Janko OBERŠKI, Važnost kumranskih otkrića za tekstualnu kritiku Sv. pisma Staroga zavjeta, u: *Bogoslovska smotra*, 33 (1963.) 1, 97-103.

³¹ Janko OBERŠKI, Pregled biblijskih arheoloških istraživanja, u: *Bogoslovska smotra*, 27 (1939.), 340-355; Janko OBERŠKI, Biblija u svjetlu arheoloških nalaza, u: *Bogoslovska smotra*, 37 (1967.) 1-2, 142-148.

³² Janko OBERŠKI, Tragovi prethistorijskog čovjeka u Palestini i susjednim krajevima, u: *Bogoslovska smotra*, 27 (1939.), 1-28.

³³ Janko OBERŠKI, Važnost istraživanja u Raš eš-Šamra za biblijsku arheologiju, u: *Bogoslovska smotra*, 27 (1939.), 161-177.

³⁴ Janko OBERŠKI, *Biblijska povijest Staroga i Novoga zavjeta*, Beograd, 1960.

Obrađivao je razne biblijske tekstove i teme kao, na primjer, znak na Kainovu čelu,³⁵ neke suvremene misli proroka Amosa,³⁶ parusiju Ilije i Henoha,³⁷ proroka Malahiju,³⁸ starozavjetne biblijske tipove,³⁹ životni poziv proroka Jeremije,⁴⁰ Sveto pismo o stvaranju čovjeka i encikliku pape Pija XII. *Humani generis*,⁴¹ socijalni položaj žene po Hamurabiju u odnosu prema Mojsijevu zakonu,⁴² gentes, ethnici, pagani⁴³ i mnoge druge biblijske teme.⁴⁴ Iz razumljivih se razloga ne možemo osvrnuti na sve njegove radove, niti ih ukratko prikazati.

Kao dijete svoga vremena Oberški je tumačio biblijske tekstove onako kako su se oni u ono doba tumačili; nije poznavao, a nije niti prihvaćao sve suvremene metode tumačenja biblijskih tekstova, kao što su analiza redakcije, istraživanje povijesti tradicije, književne vrste i slično. Čvrsto je bio uvjeren da su svi događaji opisani u Bibliji strogo povijesni događaji i kao takve branio u članku »Biblija mit ili povijest«.⁴⁵ Nije mogao niti pomisliti da bi u Bibliji moglo biti mitskih elemenata, što će četrdesetak godina kasnije prihvatiti i sam rimski biskup papa Ivan Pavao II.⁴⁶ No znakovito je da se upravo on prvi u Hrvatskoj osvrnuo na encikliku pape Pija XII. *Divino afflante Spiritu* i komentirao je u *Bogoslovskoj smotri* (vidi bilj. 28). Istaknuo je pozitivne domete ove enciklike za pomak biblijske znanosti u katoličkom svijetu. Upozorio je na neke nedostatke u hrvatskom prijevodu enciklike (prijevod potječe od Rudolfa Schütza).

Oberški je u svoje vrijeme – kako sam već spomenuo – slijedio tumačenje Biblije kao i većina katoličkih egzegeta, strogo poštujući upute Svete Stolice. Njegova je prednost bila ipak u tome što je išao ukorak s vremenom i pozorno slijedio novosti u svijetu biblijskih znanosti. Kad je god putovao izvan Hrvatske, kupovao je stručne knjige s područja biblijskih znanosti iz kojih je mogao

³⁵ Janko OBERŠKI, I načini Bog Kainu (?) znak (Gen 4, 15), u: *Bogoslovska smotra*, 25 (1937.), 13-34.

³⁶ Janko OBERŠKI, Neke savremene misli iz proroka Amosa, u: *Bogoslovska smotra*, 32 (1944.), 78-104.

³⁷ Janko OBERŠKI, O parusiji Ilije i Henoha, u: *Bogoslovska smotra*, 26 (1938.), 37-52.

³⁸ Janko OBERŠKI, Prorok Malahija, u: *Bogoslovska smotra*, 28 (1940.), 333-386.

³⁹ Janko OBERŠKI, Starozavjetni biblijski tipovi, u: *Bogoslovska smotra*, 34 (1964.) 2, 184-202.

⁴⁰ Janko OBERŠKI, Životni poziv proroka Jeremije, u: *Bogoslovska smotra*, 36 (1966.) 2, 307-314.

⁴¹ Janko OBERŠKI, Sveto pismo o stvaranju čovjeka i enciklika pape Pija XII »*Humani generis*«, u: *Bogoslovska smotra*, 33 (1963.) 2, 24-32.

⁴² Janko OBERŠKI, Socijalni položaj žene po Hamurabiju u odnosu prema Mojsijevu zakonu, u: *Bogoslovska smotra*, 28 (1940.), 204-228.

⁴³ Janko OBERŠKI, Gentes, ethnici, pagani, u: *Bogoslovska smotra*, 26 (1938.), 330-336.

⁴⁴ Na primjer, na latinskom jeziku članak: Verba Lamuelis regis, u: *Bogoslovska smotra*, 28 (1940.), 134-139.

⁴⁵ Janko OBERŠKI, Biblija mit ili povijest, u: *Kršćanska škola*, 43 (1939.) 1-2, 10-17 i 43-51; 5-6, 82-88.

⁴⁶ IVAN PAVAO II., *Nije dobro da čovjek bude sam*, Zagreb, 1980.

naučiti i novosti na tom području. I to je njegova velika zasluga. Bio je tolerantan prema mišljenjima drugih tumača, no nije si dao proturječiti u stvarima za koje je bio siguran da ih je dobro protumačio pa je stoga vrlo često imao osobnu prepirku s drugim bibličarima u Hrvatskoj prije Drugoga vatikanskog koncila (1962. – 1965.) bilo javno putem glasila bilo privatno pismima (rasprave s Rudolfom Schützom iz Sarajeva).

Oberški je kao iskusan znanstvenik ulazio i u prilično oštre rasprave sa svojim kolegama bibličarima. Tako se npr. u teološkom časopisu *Bogoslovska smotra* kritički osvrnuo, »sine ira et studio«, na prijevod Svetoga pisma mons. Ivana Šarića, nadbiskupa vrhbosanskoga.⁴⁷ Ukazao je na mnoge nedostatke u Šarićevu prijevodu Svetoga pisma i na činjenicu da je Šarić prevodeći Sveto pismo Staroga zavjeta na hrvatski jezik vjerno slijedio njemački prijevod Svetoga pisma koji je ostvario E. Henne, a prevodeći Novi zavjet slijedio je njemački prijevod Svetoga pisma što ga je ostvario franjevac kapucin Konstantin Rösch. Analizirao je neke odlomke Šarićeva prijevoda Svetoga pisma i uspoređivao ih s Henneovim prijevodom na temelju čega je dokazao da je Šarić vjerno slijedio Henneov prijevod Svetoga pisma na njemački jezik i nije prevodio izravno s hebrejskoga jezika. Ukazao je na to kako je Šarić neke dijelove Henneova prijevoda čak pogriješno preveo na hrvatski jezik. Isto je tako minuciozno analizirao Šarićev prijevod evanđelja i dokazao kako je Šarić vjerno slijedio njemački prijevod Novoga zavjeta poznatog njemačkog prevoditelja Biblije kapucina Konstantina Röscha.⁴⁸ Na žestoki odgovor anonimnog pisca – inače člana Akademije Regina Apostolorum iz Sarajeva – profesoru Oberškome na njegovu kritičku recenziju Šarićeva prijevoda Biblije, u kojem je bilo i materijalnih pogriješaka i teških uvreda na račun profesora Oberškoga, profesor Oberški ponizno je odgovorio: »'Bonum mihi, quia humiliasti me, ut discam justificationes tuas!' (Ps 118,71). Upravo zato jer sam svjestan da u biblijskoj struci moram još mnogo toga učiti, nastojim oko velike suzdržljivosti u vlastitim sudovima, smatrajući opravdanijim slijediti vjerno smjernice odluka nadležne crkvene vlasti za biblijska pitanja i mišljenja priznatih katoličkih tumačitelja Sv. pisma negoli se priklanjam nepouzdanim privatnim mišljenjima onih učitelja koji pretpostavljaju svoj ugled ugledu Crkve i njezine predaje.«⁴⁹

⁴⁷ Usp. »Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta«. Preveo Ivan Evanđelist Šarić, u: *Bogoslovska smotra*, 30 (1942.), 242-252; Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta, u: *Bogoslovska smotra*, 31 (1943.), 152-160; Dr. Ivan Evanđelist Šarić, Novi zavjet, u: *Bogoslovska smotra*, 32 (1944.), 171-185.

⁴⁸ Janko OBERŠKI, Dr. Ivan Evanđelist Šarić, Novi zavjet, u: *Bogoslovska smotra*, 32 (1944.), 171-185.

⁴⁹ Janko OBERŠKI, Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta, u: *Bogoslovska smotra*, 31 (1943.), 160.

Oberški je pisao i o mnogim drugim pojavama, temama i pitanjima od kojih smo neka već ranije spomenuli. Svakako, valja spomenuti i to da je studentima na Bogoslovnom fakultetu tumačio biblijske knjige, svake godine drugu, i svake godine studentima omogućio zapisivanje svojih predavanja tehnikom umnažanja ciklostilom. Iza sebe je ostavio što objavljenih što neobjavljenih 57 naslova stručnih djela koja su pretežno služila kao udžbenici za studente Katoličkog bogoslovnoga fakulteta.⁵⁰ Bilo bi vrijedno da netko od naših studenata prouči Oberškova djela. Nekim sam studentima ja zadavao za diplomski rad istraživati život i djelo Janka Oberškoga⁵¹

Profesor Oberški surađivao je i na *Hrvatskoj enciklopediji* koju je uređivao Mate Ujević prije i za Drugoga svjetskoga rata (objavljeno 5 svezaka, do natuknice *elektrika*), remek-djelo hrvatskog enciklopedijskog izdavaštva. Oberški je obradio natuknicu *Biblija* i mnoge druge biblijske natuknice od slova A do slova E.

Summary

JANKO OBERŠKI – ON THE FORTIETH ANNIVERSARY OF HIS DEATH

Janko Oberški was a significant theologian. He was a full-time professor at the Catholic Faculty of Theology of the University of Zagreb from 1937 to 1969. He was born in 1893 in Strmec Humski, on the border between Croatia and Styria. He attended the primary school in Taborsko (Hum na Sutli), and high school in Zagreb. He studied Philosophy and Theology at the Catholic Faculty of Theology in Zagreb. He was ordained as a priest in 1918 and pursued his service as a chaplain and catechist in Selnica, Mursko Središće and Križevci in the Zagreb Archdiocese. In spite of plenty of pastoral and catechetical activities he used all his free time to continue studying theology.

⁵⁰ Spomenimo ovdje samo neke od njih: *Introdukcija u Sveto pismo*, I. Opća, Zagreb, 1958. (i 1966.), 173 str.; *Introdukcija u Sveto pismo*, II. Posebna, Zagreb, 1958. (i 1967.), 197 str.; *Prorok Amos*, prijevod i tumačenje, Zagreb, 1944., 90 str.; *Judita*, prijevod i tumačenje za slušače Rkt. bogoslovnoga fakulteta, Zagreb, 1952., 73 str.; *Komentar 1 Makabejske knjige*, Zagreb, 1964., 158 str.; *Egzegeza 4. Knjige Kraljeva*, Zagreb, 1960., 85 str., *Komentar 2 Knjige Makabejaca*, Zagreb, 1965., 104 str.; *Komentar Knjige Ezrine i Nehemijine*, Zagreb, 1966., 81 str.; *Komentar Knjige Mudrosti*, Zagreb, 1960., 85 str.; *Skripta biblijske arheologije. I geografska i etnologija*, 158 str.; *Egzegeza knjige Tobijine* (gl. 1-6), 50 str.; *Egzegeza proroka Danijela* (gl. 1-6), 50 str.; *Egzegeza Knjige Exodusa* (gl. 1-8), 100 str. i još nekoliko skripta pisanim strojem napisanih. U rukopisu je ostavio *Povijest Božje Objave, I. dio*, 130 str., *II. dio*, 140 str., te *Egzegeza 1 i 2 Knjige Dnevnika* (110 stranica).

⁵¹ Npr. Josip GOLUBIĆ, *Janko Oberški. Život i teološki rad, bio- bibliografski prikaz*, diplomski rad na KBF-u (pod mojim mentorstvom), Zagreb, 1988.; 57+VI stranica; Slavica SMETIŠKO, *Janko Oberški. Njegovo katehetsko djelovanje*, diplomski rad na Katehetskom institutu KBF-a (pod mojim mentorstvom), Zagreb, 2006., 36 stranica. To je moje posljednje mentorstvo, i to 109. po redu, na Katoličkom bogoslovnom fakultetu.

In 1921 he completed his doctorate in the theology. His thesis was about »The Relation of the Croats to the Dogma of the Papal Infallibility Declared during the First Vatican Council« (Strossmayer question). The thesis stimulated him to dedicate his activities not only to catechetical work but also to ecumenism in Croatia. He assisted at many ecumenical congresses and symposiums where he presented his thesis. He usually reported about these congresses in the Croatian reviews (Kršćanska škola, Bogoslovska smotra and Katolički list). He devoted himself to the biblical sciences at a ripe age of 42 years. He was sent to Rome to the Pontifical Biblical Institute where he studied in Bible Science for 4 semesters and completed his studies with a Masters in Biblical Sciences. In 1937 he started to teach at the Faculty of the Theology in Bible Sciences: oriental languages (Hebrew, Aramaic, Syrian and Arabic), Introduction to the Holy Scripture of the Old Testament, The Exegesis and the Archaeology of the Palestine. He published many scientific articles about biblical issues in the Bogoslovska smotra and Katolički list. In the very difficult times of the Second World War and in the post-war times he was the Dean of the Faculty on several occasions (1944–46; 1948–50; 1958–60) and the Deputy Dean for academic affairs. He contributed considerably to the post-war peaceful and effective activities of the Faculty of the Theology.

Key words: Janko Oberški, catechesis in Croatia, ecumenism in Croatia, Catholic Faculty of Theology, The Bible in Croatia.